

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 102 • Maribor, torek, dne 11. oktobra 1938 • Leto XIII

Nacionalizem in svobodne delavske strokovne organizacije

Lažniva »narodna skupnost«.

Dva, tri gesla zlorablajo nasprotniki delavstva v današnji dobi socialne krize, da odvrčajo delavstvo od boja in organizacij, ki se bore za izboljšanje socialnih razmer. Bodimo narodni, pravijo, in bomo samo za skupnost svojega naroda. To sta dve gesli; tretje geslo pa je pobijanje materializma (to je boja za življenjske pravice) z besedami marksizem in boljševizem ob trditvi, da so socialne razmere slabe, ker je človeštvo pozabilo na krščanstvo. S temi gesli preplavljajo javnost, da bi delovno ljudstvo pozabilo na krivice v današnji družbi ter sledilo slepo njih politični oblasti in jih ne nadlegovalo s svojimi zahtevami političnih in socialnih pravic.

To naziranje potrjuje praktično življenje. Za kapitaliste ni narodnosti, ni državnih mej; imajo karte, konzorcije, politične zveze in skupen sistem boja proti delavstvu. Prava mednarodna solidarnost je med njimi. Toda delavci ne smejo biti mednarodni, to je imeti zvez s sotrpini v drugih deželah ali po vsem svetu. To je za delavce narodno izdajstvo, čeprav so socialni interesi delavstva po vsem svetu enaki, kar se tiče boja za pravico.

Kapitalistom najprej ne ugaja, da bi bili delavci in njih organizacije v medsebojni mednarodni zvezi. Pač pa jim prija, da bi se delovno ljudstvo pridružilo »narodni skupnosti«, v kateri odločujejo kapitalisti in vladajo. S tem delavstvo izgubi politično samostojnost in postane popolnoma odvisno od volje kapitalistov. Svoboda besede, zborovanja in tiska preneha, ker je vse to nevarno kapitalistični oblasti.

Takih zgledov v novejši zgodovini imamo že več. Nerazsodno delavstvo je poslušalo reklamo za »narodno skupnost« in se navdušilo zanjo. Danes je pa brez socialnih in političnih pravic; molčati mora, izpolnjevati ukaze gosposdujočega kapitalizma in trpeti. Ne sme se pritoževati kaj šele zahtevati pravico! Delavstvo je s to »narodno skupnostjo« odrezano v svojem boju od mednarodnega proletarijata, dočim kapitalisti vzdržujejo mednarodne zveze. V svoji »narodni skupnosti« pa streme za tem, da bi končno ravnali z delavstvom kakor s sužnji. Taki so sadovi novodobne kapitalistične politike, v kateri se kapitalisti mednarodno med seboj podpirajo moralno in materialno.

Posebnihih zgledov nam ni treba navedati, ker smo že poročali, da je vsa gibanja v tem smislu podpiral mednarodni kapital. Tudi v češkoslovaškem sporu je bilo tako, kakor smo že tudi poročali.

Delavsko gibanje spoštuje narodnost in narodni čut. Toda »narodna skupnost«, ki jo vsiljuje kapitalizem, ni skupnost, ampak je zaslužnitev delovnih ljudi. V narodni skupnosti, če je skupnost, bi morala vladati popolna enakopravnost članov skupnosti. In tega snovalci »narodne skupnosti« ne marajo, ker jim ne gre za enakopravnost in bratsko sožitje, ampak za oblast nad neimovnimi sloji.

Prvotni vzrok teh novih idej in ideologij so socialne razmere, ki jih je ustvarila kapitalistična družba. Lačni, nezaposleni in nezavedni ljudje se lahko navdušijo z vsako frazo ali obljubo, ker so nezavedni in izčrpani, četudi je obljuba le bilka, ki jih ne bo rešila potopa. Ne morejo in ne znajo presoditi namena in posledic, zato dero v strašno odvisnost in negotovost. Današnji razvoj te strašne tragedije kulturnega človeštva so olajšala socialne raz-

Federativna ureditev Češko-slovaške

Poleg centralne vlade še vladi v Bratislavi in Užohrodu

Češkoslovaška vlada se je takoj znašla v novih razmerah in je sklenila preurediti republiko na neke vrste federativni osnovi. S tem je onemogočila notranja trenja in dosegla enotnost republike nazven.

—X—

Slovaška vlada prevzela upravo

Kaj so povedali novi ministri?

V dogovoru z vlado Češkoslovaške republike v Pragi in slovaških strank v Žilini, je bila sestavljena posebna slovaška vlada, ki bo vodila upravo v Slovaški. Imenovanih je bilo skupno pet ministrov s predsednikom dr. Tiso, ki so obenem tudi člani skupne vlade v Pragi. Češka in Slovaška bosta imele kljub temu še skupna ministrstva za vojsko, zunanje zadeve, finance in predsedstvo vlade ter skupnega prezidenta.

Nova slovaška vlada je prevzela posle v soboto zvečer ob 21.40 v Bratislavi, ki bo glavno mesto Slovaške, čeprav leži tik ob meji proti Ogrski.

Nastop vlade je oddajala tudi radiopostaja v Bratislavi, ne pa češke radiopostaje.

Prevzem vladnih poslov je izvršila vlada v dokaj slavnostni obliki, iz katere je še odmevala agitacija zadnjih dni proti Čehom in s tem prav neokusno motila to slavnostno ustoličenje slovaških ministrov, ki se je začelo v Bratislavi.

Najprej je ministre pozdravil predsednik narodnega odbora in najvišji uradnik za uradništvo, na to imenom skupne armade general Zachek, ki je prišel naravnost s fronte. Po odgovoru dr. Tise, se je vlada podala preko glavnega trga na balkon slovaškega narodnega gledališča, kjer so spregovorili ministri zbranimu ljudstvu. Predsednik dr. Tisa, ki je duhovnik, se je spominjal umrlega voditelja Slovačkov dr. Hlinka in povdarjal, da bodo vodili tudi v bodoče politiko Slovaške v duhu Hlinka in da bo to politiko usmerjala njihova slovaška ljudska stranka, ki pa ne bo odklanjala sodelovanja ostalih strank.

Madžarom niti pedi slovaške zemlje

Kot najpomembnejše iz vseh govorov je smatrati izjavo dr. Tise, ki je obenem od skupne vlade imenovan za predsednika komisije za pogajanja z Madžarsko, da priznava vsem narodom popolno enakopravnost, a da ne odstopijo nikomur niti pedi slovaške zemlje in niti ene slovaške duše.

Čeprav je bil ta večer namenjen predvsem nastopu vlade, je na to javil predsednik narodnega odbora, da bo na splošno zahtevo ljudstva spregovoril tudi znani tajnik slovaške ljudske stranke,

nestrpni redaktor dr. Sidor,

ki je ob očitno aranžiranih vzklikih v zborih govoril tako, da je vsa ost njegovi besedi izvenela proti Čehom, ki so uslužbeni po Slovaški. Kakor znano, je imela Slovaška ob osvoboditvi izpod ogrskega jarma komaj 35 uradnikov, ki jih je bilo mogoče sprejeti v službo vsled znanja češkoslovaškega jezika, medtem ko ima danes že Slovaška preko 300 tisoč uradništva. Dr. Sidor je v svojem govoru ponovno povdarjal v verzih: »Kdo Slovaške ne miluje, ne ostane.« (kdor Slovaške ne ljubi, naj se odseli) in da je baje prišlo po prevratu nebroj Čehov na Slovaško, ki se niso mogli živeti v slovaško dušo. Razdražena množica je te govore spremljala s klici: fuji in z žvižganjem ostalih klicev proti Čehom pa po radiju ni bilo razumeti. Bilo pa je jasno slišati, da je delala vse te medklice in sploh ovacije skoro izključno šolska mladina.

Nekdo je potem razglasil, da je s tem konec govorov in je tudi zaigrala godba. Pri radiju pa je bilo takoj na to slišati neko govorjenje, godba je naenkrat prekinila in napovedovalec je javil, da bodo govorili še ostali ministri. In so res sledili še govori štirih ministrov, ki so predvsem tudi povdarjali, da bo nova vlada

krščanska in katoliška.

Dr. Tiso je spregovoril tudi madžarsko in nemško ter vabil Madžare in Nemce k sodelovanju, socialna beda in kulturna degeneracija je lažniva »narodna skupnost«.

Ta slika razvoja kaže, kako ogromna je kulturna in socialna naloga delavskega razreda v človeški družbi.

lovanju in je te njegove besede spremljalo nekaj »Elie« in »Heil« klicev. Nato so zapeli skupno »Hej Slovaki«, katero mi pojemo kot »Hej Slovani«.

Nek kanonik je ob zaključku javil, da se bo vršila drugi dan v nedeljo ob 9. uri za vlado ter vse uradništvo in ostali narod v stolni cerkvi slavnostna maša s klicanjem sv. Duha, a ob 10. uri slavnostna pridiga ter da je to zgodovinski dogodek, ko pričena narodna vlada svoje posle v cerkvi z mašo in klicanjem sv. Duha.

Vsi skupaj so potem še zapeli slovaško pesem in je bila ob 11. ponoči slavnost zaključena.

Socialisti

ki so bili doslej vsled svoje velike razširjenosti v Slovaški, zastopani v češkoslovaški vladi s svojim odličnim politikom s. dr. Dererjem, v tej vladi nimajo nikogar, ampak je baje nova vlada že prejšnji dan v Žilini proglasila, da bo vodila boj proti »marksistični« in »židovski« ideologiji.

Podkarpatska Rusija ostane pri ČSR

kot avtonomna pokrajina

Tudi Podkarpatska Rusija se bo formirala kot avtonomna pokrajina v sklopu ČSR. Sestavljena bo vlada iz petih ministrov, kot na Slovaškem, Rusini odločno

izjavljajo, da hočejo ostati v ČSR in odklanjajo, da bi bili priključeni Madžarski, ki bi rada dosegla skupno mejo s Poljsko.

—X—

Francoski socialisti in razdelitev ČSR

Obsodba diplomacije, ki je pristala na nemške zahteve.

Poslanski klub socialistov v francoskem parlamentu je še pred konferenco štirih v Monakovem sprejel s 75 proti 5 glasovom to-le resolucijo:

»Prepričani, da bi odločen nastop francoske in angleške vlade združil vse svobodne narode, med tem ko njuna slabost služi metodam nasilja, se socialistična par-

lamentarna skupina ne more solidarizirati z diplomacijo, ki brez vprašanja in spričo grožnje z napadom od zunaj, zahteva od svobodne države, da žrtvuje svojo nezavisnost; materijalno in moralno krepi režim sile, Francijo izolira, pospešuje tekovanje v oboroževanju in s tem še povečava vojno nevarnost.«

Važne izjave francoskega zunanjega ministra v zvezi s ČSR

V zunanje-političnem odboru francoske zbornice je po poročilu »Populaire« socialistični poslanec Grumbach stavil na ministra Bonnetta ti-le dve vprašanji:

»Ali je res, da je Anglija pred Münchnem odklonila, da bi v slučaju vojne stopila na stran Francije?

Ali je res, da je Sovjetska unija izjavila, da bo v slučaju nemškega napada na ČSR intervenirala šele po odločitvi zveze narodov?»

Zunanji minister Bonnet je odgovoril:

»Chamberlain je ponovno poudaril, da je stališče Anglije posredovalno.

Sovjetska unija je izjavila, da se bo v

slučaju konflikta obrnila na zvezo narodov za eventualni prehod čet in avijonov v ČSR.«

Zunanji ministri so, kakor vemo, zelo previdni v svojih izjavah. Zato je ta odgovor zelo pomemben.

Nato je bil na predlog soc. poslanca Grumbacha pooblaščen poseben odbor, da zbere vse dokumente o Münchenskem sporazumu.

Kako obsežna je bila francoska mobilizacija, se vidi že iz tega, da so se šole začele šele ta teden, ker so se šele do nedelje vrnili vpoklicani učitelji in profesorji.

—X—

Češkoslovaška žrtev mednarodnega kapitala

Veleindustrija vodi politiko.

Vesti iz Pariza potrjujejo, da je igra proti Češkoslovaški bila v stvari igra mednarod. kapitala; francoskega, nemškega in angleškega. Vest o potrebi odcepitve sudetskih pokrajin od ČSR je prva prinesla »Times«, ki jo financira francoska banka Lazard, predstavnica mednarodnega kapitala, ki je udeležen tudi pri

največji nemški kemični industriji I. G. Farben. Namen tega kapitala je brez dvoma jasen: preprečiti opasnost, ki mu grozi, ako bi svet postal v resnici demokratičen in bi se pričelo uveljavljati socialno načelo, kot temelj, na katerem naj bi počivala nova družba.

—X—

Odpoklic italijanskih vojakov iz Španije

Med Anglijo in Italijo je baje prišlo do sporazuma glede odpoklica italijanskih prostovoljcev. Trdi se, da bo te dni odpoklicanih 10.000 teh italijanskih vojakov, t. j. po italijanskih zagotovilih 30 odstotkov Italijanov v Španiji. S tem odpoklicem upa Italija doseči, da bo Anglija pristala na uveljavljanje svoj čas sklenjenega sporazuma, ki bo omogočil Italiji najetje posojila pri angleških bankah.

Mednarodna komisija za odpoklic prostovoljcev iz Španije.

Komisija Društva narodov za organiziranje odvoza prostovoljcev v Španiji je imenovana in odputuje v kratkem v Španijo. Predsednik je neki finski general,

namestnika pa po en angleški in francoski polkovnik. Komisiji pripada tudi 12 častnikov različnih armad. Valencija je kakor znano že davno pristala na odpoklic, med tem, ko se Franco še do sedaj ni izjavil.

Boji ob reki Ebro.

Dočim je na vseh ostalih bojiščih precej mirno, so ob Ebru krvavi boji. Nacisti napadajo, ne meneč se za silne izgube, vsako ped zemlje. Zaznamujejo pa samo manjše uspehe.

Republikanska letala

so bombardirala zadnje dni zbirališča nacističnih čet pri Castellonu in več mestih ob morju med Ebro in Saguntom. Nacisti so utrpeli velike izgube.

Vlada ljudske fronte v Franciji — ali volitve

V slučaju volitev bi šli socialisti in komunisti skupaj.

V »Le Populaire« razpravlja Leon Blum o možnosti novih volitev. Blum je mnenja, da do volitev še ne bo prišlo, ker ljudska fronta še vedno obstoja, četudi so se pri zadnjem glasovanju o polnomočjih vladi socialisti vzdržali glasovanja, komunisti pa so glasovali proti Vlada je tedaj dobila večino s pomočjo ostalih meščanskih strank. Vendar pa do odpovedi odgovora med strankami ljudske fronte še ni prišlo. Ako pa bi radikalni hoteli preokreniti svojo politiko in ustvariti drugačno večino v parlamentu, potem mora priti do volitev.

Komunisti so istega večera, ko je Daladier zahteval pooblastila od parlamenta, stavili socialistom predlog, da gredo

skupno z njimi v volitve. Blum je mnenja, da razmerje med obema strankama ni najboljšo, da bi pa v slučaju razpisa volitev prišlo brez dvoma do enotnega nastopa obeh strank.

Pred izrednim kongresom socialistične stranke v Franciji.

Odbor socialistične stranke je sklenil, da se skliče izredni strankin kongres dne 25. decembra v Parizu, 5. in 6. novembra pa se bo sestal glavni strankin odbor, ki predstavlja nekak strankin kongres v malem.

Glavna razprava na obeh forumih bo posvečena vprašanju zunanje politike.

—(—)

Doma in po svetu

Štiri leta po zavratnem umoru kralja Aleksandra v Marselju je minilo dne 9. t. m. Listi so obširno komentirali dogodek in spomine nanj. Vsi poudarjajo, da je padel kot žrtev miru in konsolidacije Jugoslavije, ko je s svojim potom v Pariz hotel preurediti jugoslovansko politiko.

V listih se vodi diskusija o tem, kdo bo nosilec liste združene opozicije. Ker je bil l. 1935. nosilec liste dr. Maček, se sedaj predlaga, da bodi nosilec liste predsednik radikalne stranke Aca Stanojević. Seveda so to samo ugibanja. Odločitev združene opozicije še ni znana. Med prvaki strank, ki tvorijo združeno opozicijo se pa vrše živahna posvetovanja.

Občine jamčijo za škodo povzročeno iz političnih motivov. Ministrski svet je izdal uredbu z zakonsko močjo o odškodnini za poškodovanje tuje imovine iz političnih razlogov. Vsak oškodovanec lahko preko prvostopne upravne oblasti zahteva odškodnino. Sresko načelstvo mora uvesti preiskavo in ugotoviti, ali gre za dejanje iz političnih razlogov. V tem primeru oceni škodo in določi višino odškodnine, ki jo mora plačati krivec, če pa tega ni mogoče izslediti, občina, na katere področju je bilo dejanje izvršeno.

Nad Hrvati se jezi. »Samouprava«, glavno glasilo JRJ je zelo nerazpoložena proti glavnemu Mačkovemu glasilu »Hrvatski dnevnik«,

ki je objavil vest o razdelitvi češkoslovaške republike na avtonomne pokrajine z lastno vlado z največjimi črkami, kar jih je mogoče spraviti v list in z rdečim tiskom.

Zaprli so dr. Dragoljuba Jovanovića po zakonu o zaščiti države in kazenskem zakonu, ker so ga zasačili, ko je sestavljal in pripravljaj za tisk letak z ilegalno vsebino. Svet državnega sodišča je zapor odobril. V kakšnem smislu je bil letak illegalen, pokaže sodna obravnavna.

Za 518 milijonov dinarjev se je manj porabil, kot pa bi bila vlada smela porabiti v času od 1. aprila do 31. avgusta 1938. Dohodki po proračunu so znašali 4872,12 milijonov dinarjev, izdatki pa 4353,41 milijonov dinarjev. Kako se bo porabil prihranek še ni znano.

Obrtna razstava v Beogradu je bila odprta v soboto, dne 8. t. m. Razstava je dobro organizirana. Izgleda, da bo razstavo obiskalo izredno mnogo občinstva iz vse države.

900 milijonov kilovatov znaša proizvodnja elektrike v vseh elektrarnah Jugoslavije letno.

Nemška socialna demokratična stranka v ČSR živi dalje. »Sozialdemokrat«, glasilo nemške socialne demokracije v Prazi piše: »Stranka živi naprej! Bo sicer majhna. Toda je poslednja nemška socialna demokratična stranka! Samo pri nas se še dviga prapor nemškega demokratičnega socializma. Malo nas je, toda mi

ko je sosed pozdravil njegovo ženo in kako mu je Sizeta odzdravila. V ostalem pa ni moglo nič potrditi njegovega suma. Ko se je proti večeru vračal domov, je bil napoln odločen, da to bedasto vohunjenje opusti, saj je bilo brez pomena! Sizeta se mu je zdela čista in nevredna podlega sumničenja, da ga vara.

Kljub temu pa je šel naslednji dan namesto na delo zopet v gozdič. Dopoldne je zaman motril soseda s kukulom. Preganjal si je dolg čas s čitanjem knjig, katere je imel s seboj. Opoldne je nekaj jedel, ves čas pa je mnogo kadil. Šele v popoldanskih urah se mu je zopet zdelo vredno, da pogleda proti dolinici. In takoj je videl nekaj, kar se mu je zdelo vredno njegovega truda in oprezovanja. Njegov sosed je objemal in stiskal žensko bitje. Ta ženska je bila — Sizeta, tako so govorile njegove oči. Sosed jo je prižemal k sebi. Za Sizinim moža ni bilo nobene dvoma več. Sizeta je spoznal tudi

Omejitve zborovalne pravice ukinjene

Minister za notranje zadeve je glede na spremenjeni zunanji politični položaj v Evropi z odlokom št. 37.569 od danes razveljavil svoj odlok št. 35.653 od 24. septembra o prepovedi zborovanj, posvetov in sprevedov sploh, kakor tudi o prepovedi zbiranja ljudstva po ulicah in po drugih javnih mestih. Odslej naprej velja za zborovanja, posvetovanja in sprevede predpisi zakona o zborovanjih, shodih in posvetih in obstoječi policijski predpisi.

Francija, Španija in Češkoslovaška

Francoski zunanji minister zanika pogajanja glede Španije.

Pred zunanje političnim odborom parlamenta dne 7. t. m. je podal zunanji minister Bonnet zaupna pojasnila o zunanji politiki francoske vlade. Zanikal je, da predstojte pogajanja med Anglijo, Francijo in Italijo glede Španije. Glede odnosov do Češkoslovaške je izjavil, da bodo tudi v bodoče prijateljski. Nove Češkoslovaške meje bo jamčila tudi Sovjetska Rusija. Končno pa je dejal, da se je pokazalo v sedanji krizi, da se mora Francija znajti in postaviti na noge.

Vesti o odhodu dr. Beneša v inozemstvo se potrjujejo. Odšel bo najbrž v Švico zaradi zdravljenja. Iz Amerike so mu pa ponudili profesuro na neki tamošnji univerzi.

stojimo okoli te zastave, ki plapolja v senci češkoslovaškega prapora. Češkoslovaško časopisje piše o nemški socialni demokraciji v ČSR, da se je v teh časih izkazala zaslužno za republiko.

Predsednik vlade, ki se ne bo vmešaval v notranjo politiko. Predsednik češkoslovaške vlade general Sirovy je izjavil, da se ne bo vmešaval v notranjo politiko, ampak prepušča to strankam. V sedanjem kritičnem položaju se je namreč pokazalo, da strankarstvo ni niti najmanj škodilo interesom republike.

Razpust komunistične stranke je bil prvi ukrep nove slovaške vlade.

Za begunce v ČSR so mabrali v Londonu v enem dnevu 4 milijone dinarjev.

Plebiscit v mešanem ozemlju v ČSR. V smislu določb monakovskega sporazuma se mora vršiti plebiscit v nekaterih krajih z mešanim češko-nemškim prebivalstvom. Zadnje dni se govori, da se bosta ČSR in Nemčija sporazumeli brez plebiscita. Vendar pa odputuje dne 10. t. m. iz Anglije več sto vojakov angleške legije, ki bodo v slučaju, ako pride do plebiscita vzdrževali red do izida glasovanja. Glasovanje pa se bo vršilo baje na podlagi ljudskega štetja iz l. 1910.

Največja umrljivost. V agitaciji proti Češkoslovaški in za »osvoboditev« sudetskih Nemcev, je igralo vlogo tudi vprašanje padanja porodov in naraščanje umrljivosti med sudetskimi Nemci. Trdilo se je, da je umrljivost med njimi največja v ČSR in število porodov najmanjše. Ni treba o tem razpravljati ali je ta trditev resnična. Hočemo le ugotoviti, da opažamo enake pojave med nemško manjšino v Vojvodini. Tu pa je dokazano, da so velike umrljivosti in opadanja porodov med kmetijskim delavstvom, ki tvori večino nemške manjšine, krivi nemški posestniki in veleposestniki, ki za svoje sorojake-delavce nimajo ne dela, ne zaslužka, ampak si raje pomagajo z delavci drugih narodnosti, ki so vajeni delati in stradati in so zato cenejši. Najbrž so slične prilike

Napad na knezoškofijsko palačo na Dunaju

Kardinal Innitzer ranjen, več ljudi njegovega spremstva težko.

Dne 9. t. m. je prišlo na Dunaju do velikih demonstracij tkzv. Hitler-Jugend proti kardinalu Innitzerju. Kardinal Innitzer se je vračal iz cerkve v knezoškofijsko palačo. Spremljala ga je večja množica ljudi. Hitlerjanska mladina je smatrala to za ugoden trenutek za veliko demonstracijo proti kardinalu. Mladinci so s kamenji in palicami navalili na kardinala in njegovo spremstvo, ki se je zateklo v knezoškofijsko palačo. One izmed spremstva, ki se niso mogli dovolj hitro umakniti, so mladinci pretepli. Nato so demonstranti razbili skoro vsa okna na knezoškofijski palači, vdrli pa so tudi v palačo in razbili tamkaj precej pohištva. Nato šele je prispela na lice mesta policija, ki je napravila red.

Kardinal Innitzer je bil lahko ranjen, več ljudi iz vrst njegovega spremstva pa težko.

Znano je, da je kardinal Innitzer zelo naklonjen nemškemu fašizmu. Spominjamo samo na njegovo odredbo, s katero je ukazal vsem cerkvam, da pozdravijo vkorakanje nemške armade v Avstrijo z zvonenjem in na njegovo pismo Hitlerju, v katerem mu je sporočil privrženost avstrijske duhovščine ter zaključil svoja izvajanja namesto s hvaljen Jezus Kristus s »Heil Hitler!«

Vest o napadu na Innitzerja in knezoškofijsko palačo je silno vznemirila Vatikan.

vladale tudi v Sudetih, toda nezadovoljnost mas so podjetniki spretno obrnili od sebe in jo organizirali proti svobodni in demokratični republiki.

Konec volitev v Italiji. V Italiji so tudi še pod fašističnim režimom bile volitve. Seveda je bila postavljena samo ena lista, pač pa so volilci lahko izbirali med več kandidati. V bodoče bo tudi to odpadlo. Nova zbornica bo sestavljena iz članov glavnega odbora fašistične stranke in korporacij, t. j. zbornic, v katerih so zastopani delodajalci in delavci. Ta »parlament« pa ne bo imel več zakonodavne oblasti, ampak samo posvetovalen glas, kadar ga bo vlada kaj vprašala.

Hitler govori o miru. Dne 9. t. m. je Hitler govoril v Saarbrücknu. Napovedal je, da bo Nemčija za svojo varnost zgradila še nove utrdbe proti Franciji in sicer v Posarju, kajti prijatelj Nemčije je samo Mussolini; ostali pa so lahko že jutri odkriti sovražniki.

Madžari so pravični. Stoletja so zatirali Madžari Slovače, ki so bili podčinjeni ogrski kroni sv. Štefana. Slovaki niso imeli niti ljudskih šol, kamo-li, da bi bili imeli kakšno srednjo ali višjo šolo. Učiteljski in profesorski podmladek je ves vzgojen šele po vojni v češkoslovaški republiki, ki je Slovačkom dala možnost kulturnega razvoja. Prav tisti narodni velikaši v Budimpešti, ki so nekoč gnjavili slovaški narod in ga držali v suženstvu, pa danes vpijejo in kriče o nekih strašnih krivicah, ki se gode madžarskemu narodu, ker je 600.000 Madžarov po vojni prišlo pod češkoslovaško oblast. Seveda molče o tem, da se je tem Madžarom v ČSR dobro godilo, da so imeli vse pravice in tudi svobodo kulturnega razvoja, med drugim pa tudi to možnost, da so si v tajnih in nenasilnih volitvah volili svoje zastopnike v občinski obore, v deželni zbor, parlament in senat, kar vsega »svobodna« Madžarska ne pozna. Stoletni nasilniki mislijo, da je svet pozabil, kaj so oni nekoč počeli z narodi, ki so jim bili izročeni na milost in nemilost ter da bo verjel njihovim tožbam.

Višnjeva obleka

(Konec.)

Ko je naslednji dan ob navadnem času odhajal z doma, je bila Sizeta prav židane volje. Kupila si je bila v mestu prejšnji dan lepo barvasto poletno obleko, svojevrstno kombinacijo iz višnjeve svile, ki se ji je imenitno podala k obrazu. Ob slovesu je mož Sizeto še enkrat objel z očmi. Sizeta ni niti slutila, kako daleč je z njenim možem v zadevi »njenega« Manfreda. Vrnila se je v hišo, mož pa je izginil med drevesi v gozdiču. Tam je sedel na drevesni štor in odondot je ves božji dan s kukulom oprezoval, kaj se godi med njegovo vilo in sosedovo hišo.

Opazil ni nič posebnega. Sizeta je večkrat stopila iz hiše in hodila po vrtu sem in tja. Tudi sosed je prišel nekajkrat na vrt in si je dajal opravka z rožami in lepotičnim grmičjem. Videl pa je tudi, ka-

po obleki, ko je stopala po sosedovem vrtu.

Zvečer se je vrnil domov. Sizeta ni opazila na svojem možu nobene spremembe. Navzlic temu je imel nje mož strašne ure za seboj. V gozdu je trpel nedopovedljive muke. Bilo ga je sram, odkriti svoj obraz takoj, zato se je trudil, da bi bil prijazen s svojo ženo. Skušal je biti celo ljubezniv. A vso noč se je valjal brez spanja po ležišču in zjutraj se mu je zdelo, da mora nekaj ukreniti, ker je zdaj prišel pravi čas za to. Skoval je načrt, kako se bo osvetil svojemu sosеду, ki mu je uropal mlado ženo...

Tretji dan je šel namesto na delo zopet na grič nad gozdičem. Nastavil je kukalo in zopet ugledal soseda, ki je objemal žensko v višnjevi obleki ter jo poljubljal. To ga je tako razkačilo, da je brcnil kukalo v stran. Napočilo se je naravnost skozi grmovje proti sosedovi vili. Dobro pol ure je trajalo, preden je prišel na zaželjeni

cilj. Prekoračil je nizko ograjo in se plazil po vseh štirih naprej.

Bil je na lastnem vrtu, ki ga je ločil nizki zid od sosedovega zemljišča. Previdno se je ozrl proti sosedstvu. Točno! Na vrtu je sedel Manfred in je držal v naročju žensko glavo. Sizinemu možu je planila kri v glavo. Čutil je že, kako se mu udirajo tla pod nogami...

V tem trenutku ga je poklical glas njegove žene. Ozrl se je in je videl, da stoji na pragu domače vile.

»Tak pridi notri in sedi k mizi!« ga je povabila s prijaznim glasom.

Ko se ji je približal, ga je sprejela z ljubeznivim nasmeškom.

»Kaj si tudi ti že opazil, da se nekaj godi pri sosеду?« je vprašala Sizeta svojega moža. »Kadarkoli pogledam na njegov vrt, vidim, da se poljublja. In ne jezi me to, da se poljublja, ampak to, da nosi ona prav takšno obleko, kakor jaz.«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Vsem merodajnim činiteljem!

Na dnevnem kopu Dobrna, ki ga upravlja za TPD podjetje Dukič in drug, je bilo do nedavno zaposlenih okroglo 480 delavcev. Ker se dela približujejo h koncu, je začelo podjetje Dukič odpuščati zaposlene delavstvo. S 15. septembrom je bilo odpuščeno 50 delavcev, s 1. oktobrom 115 delavcev, a 15. oktobra pa je že odpovedano 17 delavcem. Ostali bodo predvidoma zaposleni do konca decembra t. l. in to samo v slučaju, ako bo vreme ugodno. Že do danes je na cesti 165 delavcev, med njimi oženjeni z obilno družino, a do konca leta jih bo okrog 500 delavcev. — Vsi ti delavci, ki so po večini mladi, delavoljni ljudje, nekateri tudi oženjeni z družinami, bodo ravno sedaj pred zimo izročeni največji bedi in pomanjkanju. — Pozivamo vse merodajne činitelje, da razmislijo o tem, kako bi čez zimo preživeli, oziroma zaposlili te delavce, ki svoje nesreče niso sami krivi. Pomoč je nujno potrebna, ker nihče od prizadetih nima ne doma, ne drugih sredstev za preživljanje sebe in svoje družine. Morajo se najti sredstva za pomoč tem delavcem, ker so vsi plačevali vse socialne dajatve in tudi v bednostni in brezposelnosti, od koder sedaj pričakujejo pomoči.

Če stopiš na rep...

V velikem razburjenju, ves iz sebe, je napisal dopisnik »Slovenca« iz Trbovelj »popravek« — kakor ga sam imenuje — na članek »Delavske Politike«, ki je zadel v živo. Trditve o ovajanju komunistov bi rad dopisnik podtaknil socialistom. Zakaj neki? Ali se morda ramuje, da to delo dosledno opravlja njegov list še danes in se mu najbrž tudi v bodoče ne bo odrekal, ker je to njegova življenska naloga. Defraudante smo poslali tja, kamor spadajo, dopisnik pa jih jemlje v zaščito. Zakaj neki? V njegovem taboru vendar ni ovčic, ki se sprehajajo v svobodi, čeravno bi spadale za zapale, v »štalco«. Vsaj čuli se nismo, da bi se kakšni ovčiči koža odrli. Ako so se že kdaj odprle denarne mošnje za kakšno izgubljenovo ovčico, pa ne vemo. Predlog, da si naj TPD preskrbi policaje iz vrst socialistov, je pa dopisnik stavil prepozno, ker je stalež že poln. Naj gospod dopisnik kar povpraša v svoji okolici. Kamor stopiš v Trbovljah ali po drugod, naletiš na kakšnega »štalca« ali »paznika« ali drugo šaržo. Zanimivo je priznanje dopisnika, da se je tovariše delavce metalo iz delavnic. Na čigavo pobudo ne vemo, vemo pa, da so vsi prijatelji dopisnika ostali lepo na toplem. Obrtniki imajo danes v občini Trbovlje mnogo boljšo oporo, kot so jo pa imeli tedaj, ko so imeli klerikalci več besede v občini. To je posebno pokazal sestanek obrtnikov v klerikalnem domu in pa — številne tajne in javne ovadbe, ki so romale iz Trbovelj. V ta krog so nekateri obrtniki neprosto voljno zšli.

Tukaj je nanizanih par ugotovitev, ki si naj jih dopisnik »Slovenca« obdrži v spominu, da ne bomo prihodnji primorani zabeležiti še mnogo drugih ugotovitev in poseči še globlje v klerikalno bisago.

JESENICE

Novi tehnični ravnatelj KID. Ker je dosedanja tehniški ravnatelj g. inž. Leo Dostal zaradi bolezni odločil svoje mesto, je upravni svet KID imenoval za novega tehničnega ravnatelja g. dr. inž. Hermana Klinarja. Po dolgi dobi tujerodnih ravnateljev je dobila KID za teh. ravnatelja rojaka in to celo domačina, Jeseničana. Novi ravnatelj je iz jeseniške družine, p. d. Kovačeve in je sin gradbenega poverjenika pri prvi dež. vladi g. inž. Antona Klinarja. Srednje šole je obiskoval v Ljubljani, montanistiko pa je študiral v Leobnu. Bil je v službah v železnici »Julienhütte« v Gorli Sleziji, zatem asistent gen. direktorja in vodja oddelka v tvornici »Edelstahl« v Krefeldu ter asistent vseučilišča v Achenu. Nato je prepotoval Avstrijo, CSR, Nemčijo, Italijo, Francijo, Anglijo in velik del Amerike. Leta 1932 je bil nastavljen kot vodja angleškega železarskega podjetja »Tata-Iran« v Jameshedpuru v Indiji. Tu je bival 6 let in od tod je prišel naravnost v domači kraj, na Jesenice. G. dr. inž. H. Klinar je mož širokega obzora, velikega znanja, izkušen in sposobnosti. Prepričani smo, da bo — kar se tiče tehnične organizacije podjetja — nadaljeval delo bivšega ravnatelja g. Dostala, ki je mnogo pripomagal k razširitvi jeseniških železaren in jeklen. Mi novega g. ravnatelja ob prihodu pozdravljamo. Veseli nas, da je prišel na vodilno mesto na Jesenicah človek, ki se bo lahko z vsem delavstvom in z vsemi obratnimi in organizacijskimi zaupniki pogovoril o vseh stvareh v materinem jeziku, ki bo lahko zaupnike prav razumel in njih željam ugodil. Prav tako ob prihodu na svoje mesto prišel na prvo razpravo in se predstavil obratnim in organizacijskim zaupnikom, kar že dolga leta nismo bili vajeni. Veseli nas tudi, da je že na tem prvem sestanku z delavskimi odposlanci priznal, da v podjetju zelo mnogo manjka, zlasti kar se tiče delavsko-zaščitnih in zdravstvenih naprav in da je dal takoj nalog, da naj delavski zaupniki predložijo svoje predloge v tej oziroma, kar se je med tem tudi že zgodilo. Mi vsem svojem delu upoštevamo tudi predloge delavstva, uvidi njegove potrebe, saj so delavci gonila sila podjetja, ki z njimi stoji in pade. G. teh. ravnatelj naj uredi vse v tem smislu, da bo za jeseniško podjetje napočila nova doba vsestranskega razmaha in nova doba upoštevavanja delavskih upravičenih želja in predlogov. Na svojega domačina gledajo tisoči z zaupanjem. Naj bi ne bili razočarani!

Josip Hora, Praha:

Verujmo sebi

V tem boleznem trenutku, narod, ko kličemo na pomoč vse dobre sile svoje vere, svojih src in svojega razuma, v dnehi naše žalosti, ko so sklenile svetovne velmoči oskubiti našo tišoslečno domovino, ti reče češkoslovaški pisatelj: dvignite vsi ponosno in mirno svoje čelo! Ni se nam treba sramovati. Hoteli smo samo mir in pravičnost. Toda doživeli smo razočaranje, ki bo ležalo skozi stoletja kot božja muka v spominu zgodovine. Toda ravno zaradi tega, narod, ko kličeš na pomoč vse dobre sile svoje vere, svojih src in svojega razuma, ne nehaj verovati v bodočnost radi krute sedanosti.

Naša država je postala po volji velmoči manjša pred našimi prepadlimi očmi. Toda Ti, narod, ostajaš neomajna trdnjava milijonov občanov, ki si stoji od ure do ure bližje. Glej! V najtežjem trenutku se zgoščeje jedro debela in se utrja z rastočo silo ljubezni. To je naša dola, naš kapital. Naj nam medsebojna ljubezen in vera v pravičnost dá moči, da ne obupamo, ne izgubimo nade in razuma in na zunanaj ledenege miru. Mir in obvladanje, to so one potrebne besede, ki nam bodo odprle pot v boljše dneve. Nikdo med nami ni zakrivil, kar se je zgodilo. To bodi ponos, s katerim gremo v bodočnost. Četudi bi se nam roke tresle gneva, ne omajajmo vere v sebe, svoje pravice in bodočnost. Tudi iz bolesti in groz in gneva naj raste naše zaupanje v same sebe. Stotisoč otrok nam raste in pogled na nje nas naj utrjuje k miru. Z novim odtokom v glasu bodo prepevali svojo narodno himno modrejše, izkušenejši, odpornejši, nego mi. Smo most, po katerem gre mlada generacija v življenje. Bodimo trden most.

V tem trenutku, že v tem moramo misliti, kako preosnovati svojo zmanjšano, toda v glavi in srcih neoslabljeno domovino. Srečal sem moža, ki mi je priznal: doslej sem živel samo tja v en dan, za udobnost, udajal sem se svojim in tujim slabostim. Za naprej hočem živeti močan in pošteno, nobeni slabosti ne bom popustil. Kot on, smo pogledali v teh dneh tu-

di mi vsi do samega groznega dna usode. Takšni ljudje, takšen narod ne more nikdar več podleči zmešnjavi.

Izgubili smo listje ustvare, ne pa debela vere. Verujte vsakdo v svoje delo, da nam ni moglo biti vzeto ničesar onega, kar oplemenituje narod. V vetru odrekanja gremo novi pomladi naproti. Ne verujte, da je minula. Iz našega miru, iz veličine našega trpljenja, iz našega prostovoljnega obvladanja bo razcvetela ta nova pomlad. Premišljajmo, delajmo, podajmo si krepko roko. S stisnjenimi zobmi, toda s samozatajevanjem, ki misli preko krivice sedanosti v bodočnost, katero bomo gradili bodočemu narodu, narodu svojih otrok, mi in samo mi.

Dragi prijatelji,

dneve in noči mi je grizlo v duši, da napišem najvernejše besede, s katerimi bi Vam v našem listu vsaj nekaj vsega tega povedal, kar mi — duši in muči ob mislih na Vas radi Vas, v dnehi, ko ste ostali tako strašno sami. Kakor odrešitev pa so mi padli pri tem na mizo ti Tvoji gornji kleni stavki, ki so jih prinesle »Lidové Noviny« 1. filna. Vem vnaprej, da Te ni bilo treba prositi posebnega dovoljenja za prevod in objavo v naši »Delavski politiki«. Saj si napisal svojo globoko izpoved vere v lastno silo tudi za nas in gotovo si mislil tudi na nas, ko so se trde, obenem tako nežne besede luščile iz Tvoje notranjosti.

Eden Vaših ljudi nam je pisal te dni iz Brna: »Ne želel bi, da bi se enkrat tudi Vam kaj podobnega zgodilo.« Ljudi, ki imajo srce in dušo, si misli. Zato, prijatelj Hora, si napisal tudi za nas, utrdil tudi našo vero. Verujemo, da bomo skupaj slavili in doživeli tisto Vašo novo pomlad. Tako iskreno in krepko, kot jo je gledala v razodetju Tvoja umetniška duša, Vam segamo v roke preko daljav in raztrganih meja. »Podejme si učinece ruce.«

Dr. Avg. Reisman.

LJUBLJANA

Nove krušne cene. Z dnem 8. oktobrom so bile uvedene v Ljubljani naslednje krušne cene: 1 kg belega kruha gin 4,25 (prodaja se 94 dkg za din 4), 47 dkg za din 2, in 23 dkg za din 1; 1 kg polbelega kruha din 3,90 (prodaja se 102 dkg za din 4, 51 dkg za din 2 in 25,5 dkg za din 1,5, 1 kg črnega kruha din 3,70 (prodaja se 107 dkg za din 4, 54 dkg za din 2 in 27 dkg za din 1), žemlje in pecivo po din 0,50, drobtine kg din 9, pečenje kruha din 2 do 3.

Koncert »Grafike« v frančiškanski dvorani 9. t. m. je prav lepo uspel. Prvič so nastopili na njem tudi grafiški mandolinisti. Gostoval je tudi zbor grafičkov iz Maribora. Upamo, da bomo v tekoči jesensko-zimski sezoni poslušali »Grafiko« tudi na kakem delavskem prosvetnem večeru v dvorani Delavske zbornice.

Razstava slovenske knjige v Trgovskem domu je odprta samo še do 12. t. m. Kdor si je še ni ogledal doslej, naj si še danes in jutri vzame čas za njo. Bo videl tudi naš delež v slovenski književnosti.

Delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« bo imelo letos poleg prosvetnih večerov celo vrsto predavanj iz najrazličnejših področij. Posebno slovesno bo praznovalo 20-letnico Ivana Cankarja. — Kdor ima veselje do dramatike, naj se zgleda v društveni pisarni.

MARIBOR

Po naših vinogradih

je oživelo. Ob najlepšem jesenskem vremenu je začela povsod trgati. Po naših? Samo stopite malo ven iz mesta, tam preko Meljskega hriba proti Peklu ali proti Počehovi ali Sv. Urbanu ali na desni breg proti slavno znanim Pekram in prisluskuje onim, ki nadzirajo »berače«, ali prisluskuje pri zidanicah, pri kletih, kdo so oni, ki so prišli od kdo ve kod v gosposkih oblekah? Sicer je večina poti zabarikadiranih in zavarovanih celo z bodočo žico, zadelane so pespoti, da se moreš le tu in tam preriti skozi vinograde po blatnih kolovozih, ali vendar dovolj, da se čutiš, kot bi bil kje v tujini, na tujih tleh. Domačini pa so oni, ki so prišli šele sedaj na jesen, ko je trta dozorela iz inozemskih mest, s svojimi znanci in prijatelji, da poberejo plod naše zemlje. Tako bogato je letos obložena naša trta, da bodo z izkupičkom po njihovih vinotočih in visokimi cenami »od 5 litrov naprej« liter po din 8 do din 10 zopet lahko živeli vse leto udobno življenje tam v inozemstvu, v njihovih mestih. Naš človek je le oni, ki nosi od jutra do večera »puto«, se znoji po bregu gor-

Razgovor z ulice. Prejeli smo: Grem po ulici, pa me nagovori gospod v tujem jeziku, če bi vedel za ključavničarja. Ker sem prijatelj tujskega prometa in dostojne reprezentance obmejnega Maribora pred inozemci, sem gospoda celo osebno spremljal v stransko ulico, da ga pripeljem do obrtnika. Na frančiškanski cerkvi so ravno popravljali uro, pa mi pravi gospod (sreča v ulici): »Kaj Vam ni ta cerkev dovolj, da še novo zidate?« — »No, pa so pri nas ljudje le zadovoljni.« — »To je že res, ravno vsi niso zadovoljni, ampak ne smete vsega verjeti, kar se o nas govori. Ljudje veliko govorijo in mnogo lažejo.« »Mhm,

Cerkve v Ljubljani. Ni še dolgo tega, ko so postavili cerkev v Mostah. V nedeljo, dne 9. t. m. so blagoslovili novo cerkev na Kodeljevem. Farani št. peterske cerkve še niso plačali vseh stroškov za svojo farno cerkev. Zdaj pa pošilja upravitelj frančiškanske župnije vsem faranom poziv in položnico, da plačajo prispevke za popravilo frančiškanske cerkve, ki so preračunana na 700.000 din, in pa za frančiškansko dvorano, ki stane 1.844.000 din.

Umrla je v sredo, dne 5. t. m. v Ljubljani Frančiška Makučeva, roj. Kristanova. Pokojnica, ki je bila bolana nekaj let, je bila žena znanega borca za železničarske pravice s. Ivana Makuca in sestra pokojnega s. Antona Kristana. Pogreb se je vršil v petek, dne 7. t. m. iz zavetišča na Vidovdanski 9. Pokojnici naj bo zemljica lahka, sorodnikom pa naše so-

Plesna šola »Zarje« je letos izredno dobro obiskana.

Na podaljšek tramvajske proge do pokopališča so zelo ponosni nekateri Ljubljančani. Prav. Drugod po svetu izločajo tramvaj kot zelo nerodno prometno sredstvo, pri nas se bo pa tramvaj šele razvil. Bog daj, da se ne bi do sv. Križa vozili tako dolgo, kakor se vozimo proti St. Vidu, kamor se človek privozi v pol ure, če ima to srečo, da sede na voz, ki ne čaka na vsakih sto metrov na križanje.

in zopet navzdol, a zvečer bo »prešal« do ranega jutra, ko bo treba zopet naprtiti brenito in nositi, nositi za din 3 na dan, kakor je tudi kopal spomladi s svojo družino, vsi po din 2, 250, največ din 3 na dan. Pri kočah stoji čreda otrok. Raztrgani in razcapani, gladoja jabolka, ki so padla z drevesa v kolovoz, ker ne smejo v vinograd, da ne bi preveč pojedli. Tak je smeh naših Slovenskih goric, 20 let po osvobojenju izpod tujčevega jarma. — Kaj se je storilo v dvajsetih letih tu na sevni meji, kje so sadovi nacionalnega dela Bledi, izsušeni obrazi edinih naših ljudi po teh goricah, viničarjev in preobilice njih otrok... in da nam z znano nadutostjo ta gospoda še na ves glas v »Maribor« Zeitung« javlja, da v teh dneh tam po tistih stezah med vinogradi, ki so že od pamtikeva priosestevovane javnosti, nismo »erwünscht«. Bodo imeli naši ljudje tudi vsaj toliko ponosa, da se bodo spomnili na ta kažipot »nicht erwünscht« tudi tedaj, ko bo gospoda v istem časopisu javljala, da otvarja »Buschenschänke«?

ko bi tudi Vi vsega ne verjeli, kar Vam lažejo. — »Ja, ja, imate prav, povsod se dosti laže, posebno tam, kjer laž kaj nese.« »Kaj pa prav za prav Vi, gospod, tukaj delate, bi me zanimalo, kaj imate prav za prav opraviti v Mariboru?« »An Weingarten hob' i.« »Aha! Letos Vam je dobro obrodilo.« In sva se ločila, ker sva že ravno prišla do ključavničarja.

Občina bo razširila Stolno ulico, da se bo z Glavnega trga lepše videlo proti stolni cerkvi. V ta namen je že kupila hišo št. 4, v Stolni ulici. Ostale hiše po kupila, čim bodo na prodaj. Iz prometnih ozirov bi bilo važneje, ako bi občina najprvo kupila hiše v Vetrinjski ulici, ki jo je vsekakor treba razširiti.

Avtobus povozil dva človeka. V soboto, dne 8. t. m. je lenarški avtobus povozil lastnika tvornice »Betonit«, Stucina, in delavca Karavana. Imenovana sta v Sp. Počehovi na cesti popravljala avto, ko je privozil mimo lenarški avtobus. Avtobus je z blatniki podrl Stucina in Karavana in ju vrgel v cestni jarek. Ponesrečenca sta odnesla težje poškodbe.

Nesreča z Margirusovo lestvo. Neki delavec, ki je bil zaposlen pri montiranju električnih svetilk na kandelabrih na Glatnem trgu, je z roko prišel v mehanizem Margirusove lestve, ki mu je odtrgala dlan. Upravljanju mehanizma Margirusove lestve se je treba priučiti. Gasilci imajo za to gotovo posebne tečaje, od delavca pa se zahteva, da to zna brez vsakega učenja. Posledica je potem nesreča. Delavec bo invalid, njegova eksistenca uničena, renta pa ne bo zadostovala niti za prehrano.

CELJE

Cankarjevi »Hlapci« v mestnem gledališču. Preteklo nedeljo zvečer nam je naša »Vzajemnost« zopet pripravila prijeten večer z vpriporitvijo priljubljenih Cankarjevih »Hlapcev«, pod vodstvom režiserja, kovinarja s. Jerama. Igra je vsekakor dobro uspeła, četudi je protagitacija uspela, da je bilo nekaj lož praznih. Navzoči pa so bili z igro prav zadovoljni, saj so se po zaključku komaj načudili, kako more diletant, izmučen delavec, nadomeščati poklicnega igralca. Vloge so bile dobro podane, četudi se je poznalo, da so nekateri prvič nastopili v gledališču. Posamezne hiše se bodo že odpravile, glavno je, da je volja in korajža. Uverjeni smo, da se bo z delom nadaljevalo in nas bo »Vzajemnost« zopet kmalu presenetila z novo igro. Le naprej, led je prebit!

KRANJ

Za odpravo stanovanjske bede

se do sedaj v našem mestu še ni storilo ničesar. Občina tega vprašanja niti načela ni, niti se ji ni zdelo potrebno, da bi pritisnila na večja podjetja, da bi za svoje delavce gradila stanovanja. Zaman iščemo proti črčiskemu gozdu stanov. kolonijo, ki naj bi se glasom verodostojnih virov gradila iz same »socialnosti« in »humanitete«. Očividno so bolj donosni hoteli, trgovski lokali in »tliho družabništvo« v industrijskih podjetjih.

S tem pa še ni rečeno, da se ni prav nič gradilo. Ravno zadnja leta rastejo na periferiji cele kolonije stanovanjskih hišic, katere gradi predvsem srednji in mali človek s prihrankom, ki si ga je odtrgal od ust, ali s skromno »doto«, ki jo vedno bolj redki dobijo od kmečkega doma. Ob dograditvi je večina teh hišic več ali manj zadolženih in lastniki seveda skušajo to breme zvaliti na rame-na svojih najemnikov. To pa pride prav tudi onim, ki iz dobičkanosnih interesov gradijo stanovanjske hiše. Glavni vzrok visokim najemninam je dejstvo, da stanovanj še vedno primanjkuje, kajti gradnja stanovanjskih hišic je manjša, kakor pa je dotok ljudi v mesto.

Pokojninski zavod je prvi, ki se je brez večjega hrupa odločil, da zgradi v Kranju večjo stanovanjsko hišo, v kateri bo skupno 36 stanovanj z vsemi pritlikinami in sicer 8 trosobnih ter 28 dvosobnih. Stavba bo stala ob Jezerski cesti in Koblarjevi ulici nasproti gostilne »pri Bekselnju«. Ob Jezerski cesti bo dolžina stavbe 77 m, ob Koblarjevi ulici pa 44 m. V pritličju ob Jezerski cesti bo 8 trgovskih lokalov. Stavbo gradijo podjetja: Bidovec, Kranj, Bricelj, Ljubljana in Belcijan, Komenda. Stavba bo namreč obsegala pet hiš, ki bodo ločene med seboj znotraj, na zunaj pa po različni fasadi. — Zeleti je le, da bi stavba ne bila tako skrupalca kot je v Mariboru, kjer je tudi sestavljena iz več hiš).

Ta stanovanja sicer za delavstvo ne bodo prišla v poštev, ker bodo brez dvoma predraga. Vendar pa se bodo izpraznila stanovanja v drugih hišah, kar bo za nekaj časa omililo stanovanjsko krizo. Upamo pa, da Pokojninski zavod pri oddaji stanovanj ne bo postavil pretiranih cen in s tem dal vzgled privatnikom, ki naravnost odirajo najemnike.

PTUJ

Umesten ukrep je izdala mestna občina, da se končno popravi in preplekna pročelje vhoda stare vojašnice, ki ni bilo v okras mestu. Zeleti bi bilo, da bi se prečistila tudi zunanost z dvoriščne strani, kakor tudi notranjost onih hodnikov in stopnišč, ki so v skrajno zane-marjenem stanju. Odprto je tudi še vprašanje raznih problemov v zmislu spomenice predložene mestnemu predsedniku. — Poglavlje zase so visoke cene življenjskim potrebščinam predvsem kruhu in mesu, ki, kakor smo to že poročali, ne odgovarjajo — in tudi niso oblastveno odobrene. Zato konzumenti upravičeno prosijo, da se napravi red. V Mariboru so peki že znižali cene kruha in prav tako je tam meso cenejše.

Knjižnica »Vzajemnosti«, Panonska ul. 5, je odprta ob nedeljah od 9. do 11. ure dopoldne in ob torkih ter petkih od 8. ure zvečer. Člani kulturnih in strokovnih organizacij ste vabljeni, da obiskujete v zimskem času svojo knjižnico, ker le v izobrazbi je moč! — Družnost! Trgatev priredi »Vzajemnost« v nedeljo, dne 16. oktobra s pričetkom ob 15. uri v gostilni Koder (pri »Zelenem travniku«, na Bregu pri Ptuj. Ples, zapor, kaljiva pošta. Gibance, dobro vino in mošt, pečen prašič (na razniju), čevapčiči. Razne atrakcije! Vstopnine ni. Pridite!

Vinski pridelek v švici. Letošnji vinski pridelek v švici bo znašal komaj tretjino lanskega.

Zadnje vesti

Duff Cooper v Pragi

Bivši lord admiraltete je odpotoval z letalom v Prago radi organizacije pomoči beguncem.

Minister Kabalin

je odpotoval v Berlin na trgovska pogajanja z Nemčijo.

Trgovinski odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo

Tečajne razlike povzročajo ogromne izgube za naše dobavitelje.

V Jugoslaviji se je mudil nemški trgovinski minister dr. Funk, ki je dejal, da je Nemčija v stanju kupiti vso proizvodnjo v Jugoslaviji, sama pa bi lahko velik del svoje proizvodnje prodala v naši državi. »Tako ceno, kakor jo lahko plača Nemčija,« je rekel dr. Funk, »ne more plačati nobena druga država.«

Trenutni saldo naše trgovine z Nemčijo nam kaže okroglo 270 milijonov dinarjev v našo korist. To se pravi, da nam Nemčija ni plačala vsega dobavljenega blaga, ampak ji mi kreditiramo. Plačilni promet z Nemčijo se razvija v kliringu.

Nemčija in Jugoslavija vršita svoja plačila potom deviznih central, ki medsebojno obračunavata dobavljeno in kupljeno blago. Dokler ni krit znesek naročil, ki jih je Nemčija izvršila pri nas, z našimi naročili v Nemčiji, lahko naš trgovec, ki je kaj prodal v Nemčijo čaka na izplačilo.

To traja po več mesecev. To pa je samo ena nevšečnost. Tej nevšečnosti se

Guverner Podkarpatske Rusije je postal slovaški minister dr. Parkany.

D. Ley v Trnovem

V Bolgariji, v Trnovem je govoril predstavnik nemške »Arbeit und Freude« in pozival bolgarske rudarje na boj proti boljševizmu.

namreč pridruži še druga in hujša: tečajna razlika. Tako n. pr. računa nemška devizna centrala, da je ena marka vredna 17.50 din. Tečaj nemške marke pri nas pa je samo 13.90. Nemci vrše vsa vplačila pri svoji devizni centrali v razmerju 1:17.50. Ko dospe znesek, katerega imajo terjati naš dobavitelj v Nemčiji, v plačilo, pa dobi od naše devizne centrale izplačilo 17.50 din, kakor je zaračunala dinar v razmerju do marke nemška devizna centrala, samo 13.90 din, t. j. tečaj, ki ga plačuje za nakazano marko naša devizna centrala.

Tu nastajajo ogromne izgube, ki lahko marsikatero podjetje upropastijo. Naj navedemo primer iz prakse. Pri malenkostnem znesku 1200 din, ki ga je fakturiral naš dobavitelj nemškemu naslovniku, znaša izguba, ki jo utrpí naš dobavitelj vsled tečajne razlike — 250 din plus izguba na obrestih za tri do štiri mesece.

O tem je treba razmišljati, ko govorimo o zunanji trgovini z Nemčijo.

Oklic češkoslovaške socialne demokracije

Češkoslovaško ljudstvo!

Sodrug i in sodružice!

Govorimo k Vam v najusodnejših dneh Češkoslovaške republike. Nemška vojska vstopa na našo zemljo, da jo vrši brez boja, ker so nas k temu ultimativno prisilile štiri svetovne velisile, Velika Britanija, Francija, Nemčija in Italija. Imeli smo dvojno izbiro. Bodisi začeti vojsko ali pa se podrediti. Vojska je pomenila boj s tremi našimi sosednimi državami (Nemčijo, Madžarsko in Poljsko, op. ur.), ki bi očitno končal z iztrebljenjem našega naroda. Uklonili smo se z nepopisno boleštvu v srcih, a z zavestjo, da bo obdržal naš narod tudi na okrnjenem ozemlju svojo svobodo in si utrl pot v svet, da ne bomo padli, da bomo živeli, da bomo zmagovali s svojim delom. Pokazali bomo svetu, kako zna delati češkoslovaški narod za svoj procvit tudi na okrnjenem ozemlju. Prebili se bomo v smislu naše ustave, sklenjene na revolucionarni narodni skupščini med izobražene miroljubne, demokratične in napredne narode, delali za utrditev popolne narodne enotnosti ter za zagotovitev mirnega razvoja češkoslovaške domovine.

Štiri svetovne sile so izrekle nad nami nezasišno sodbo pod krinko manjšinskih vprašanj, ki niso bila v nobeni drugi državi tako idealno rešena niti v ustavi in katerim niti v upravi nobena druga država ni posvetila toliko pozornosti, kakor Češkoslovaška republika. Mi smo bili pripravljeni iti pri reševanju teh vprašanj do najskečajših mej, ko so zahtevali, da bi olajšali umetno povzročeno evropsko napest. Hoteli smo iti do poslednjih mej državne samostojnosti in varnosti države. To smo napravili zaradi tega, da bi ne delali našega naroda odgovornega za novo svetovno vojno. Nismo verjeli v možnost takšne katastrofe. Vemo pa, da rešitev, ki so jo izsilile štiri svetovne sile v našo škodo, ni oddaljila te nevarnosti. S to rešitvijo so izrekli načelo, da morajo biti pri določevanju mej evropskih držav glavni činitelj narodnostne meje. To pa mora vesti k nepredvidenim spopadom in bojem povsod tam, kjer živijo narodnostne manjšine pod tujerodnimi režimi. Sam pogled na narodnostno mejo Evrope kaže, kakšna nevarnost je to za evropski mir. Mi smo bili žrtvovani, toda z nami je bil žrtvovan evropski mir.

Kakšna je naša naloga v tem težkem trenutku Evrope, nas čehoslovakov in češkoslovaškega delovnega ljudstva?

Vnovič bomo gradili gospodarski temelj naše države, ki izgubi velike okraje svoje industrije. Počedovali smo po avstroogrski monarhiji več industrije, kot smo je mogli preizvesti. To se je izkazalo zlasti po nastopu svetovne gospodarske krize, ki je skoro uničila vse pogoje industrijskega življenja na Češkem in deloma tudi na Moravskem severu, naseljenem večino od naših nemških sodržavljanov. To bedo je izkoriščala sovražna agitacija za boj za odcepitev nemškega ozemlja od Češkoslovaške.

Končno se jim je to z ultimatom velesil posrečilo.

Ljudstvo na tem ozemlju, bo to drago plačalo.

Toda njegova večina je za tem stremela in dosegla svoj cilj. Delavci, kmetje, zasebni in javni uradniki, narodnogospodarski krogi, tovarnarji in finančniki, pa se moramo z združenimi močmi znajti v novih razmerah, omejiti vse neplodne izdatke, štedljivo gospodariti in ustvariti zdravejšo gospodarsko razmere. Delovno ljudstvo pri tej preorientaciji ne sme stati ob strani, mora čuvati svoje interese in postopati pri tem z največjo previdnostjo in odločnostjo. To so vprašanja bližnje bodočnosti.

Toda pred nami stoje najbližje naloge, dolžnosti od danes na jutri. Nemška vojska zaseda mešane kraje, ki jih je določila konferenca štirih velesil v Monakovem. Pri tem moramo napeti najskečajne sile, da nudimo

vsem, ki so zvesti republiki Češkoslovaški,

vso skrb in zaščito pri teh stotisočih rodbinskih nesrečah, ki se tu odigravajo. Potrebno je, da naši odlični in junaški češkoslovaški armadi vsi zaupamo, da zaupamo vladi republike in njenim organom, da ne podlegamo lažnjivi propagandi, ki jo širijo na vse mogoče načine.

Vi pa, ki ste bili poklicani k armadi, izpolnite svojo dolžnost do zadnjih posledic in žrtev!

Vsi se združite v trdno zvezo češkoslovaškega naroda, dajmo republiki vsi, kar bo od nas zahtevala, opustimo notranje boje in spore, pomagajmo bednim, ki so postali žrtev današnjih razmer, ne bojmo se bodočnosti. Če bomo vsi sodelovali in bdeli, ne bomo propadli, ampak se bomo dvignili k novemu razmahu naših sil!

Mi, socialni demokrati, smo prepričani, da je vse, kar se danes zgodi po svetu prehod skozi dobo velikega preloma v zgodovini, iz katerega bo izšel socializem zmagovalno preko vseh groz sedanjih in prihodnjih dni.

Stojmo v neprodornih vrstah za Češkoslovaško republiko, za češkoslovaško demokracijo, za njeno ustavo in ustavnimi činitelji. Potem nas ne bo nikdo premagal in mi bomo izšli iz današnje žalostne dobe brez katastrofe.

Vsi na svoja mesta, in vsi vztrajajte na svojih mestih!

PRESESTVO

češkoslovaške socialdemokratske delav. stranke

V ogledalu

Premalo otrok. V zvezi z mednarodnim kongresom za zaščito dece v Beogradu je priobčil »Slovenec« dolg članek, v katerem toži nad nazadovanjem rojstev. Ob istem času se pa »Katoliški tjeđnik«, list škofa Šariča, norčuje iz tisočev učitelj, ki zahtevajo odpravo celi-bata, ker bi si rade svobodno izbrale zakonske može in rodile otroke. Človek razumi populacijsko politiko teh ljudi, ako moreš!

Kotiček sodružic

Na cesti življenja

Po naših cestah je promet točno urejen in določen. Vsak ve, po kateri strani mu je hoditi in se izogibati, da poteka promet kolikor mogoče v redu. Seveda pa so kljub temu vsak dan trčenja in nesreče, pač zato, ker se vedno najdejo ljudje, ki ne upoštevajo predpisov, ki drviyo tja v en dan brez ozira na druge. Le malokdo pa pomisli, da je taka cesta tudi vse naše življenje, da bi se na cesti življenja še veliko bolj kakor na resnični cesti morali izogibati trčenju in nepotrebnim trenju. Večje prestopke na cesti življenja itak kaznujejo naši zakoni in postave, ki bedijo nad tem, da ne ostanejo večji pregreški nekažnovani. Vse polno pa je malih trenj na cesti življenja, ki bi jih bilo tako lahko preprečiti, če bi imeli le malo več dobre volje. V najožjem krogu družine, s sosedi, v delavnici, v šoli, povsod se rado zgodi, da trčita dve osebnosti druga ob drugo, ker se vsaka samo trdovratno drži svoje-ga naziranja, ker smatra baš svoje mnenje za nezmotljivo. Vse lepše bi potekalo naše življenje, če bi vsak trdno sklenil, izogibati se kolikor mogoče vseh trenj, pustiti tudi drugim kaj obveljati, tudi če se zdi njemu narobe, posebno če gre za zadeve, ki res niso važne in bistvene. Nikjer ni zapisano, da imaš ravno ti prav, in tudi če je tako, morda je večja tvoja zasluga, če si pustila tudi drugim kaj veljati in si se tako srečno izognila večjemu ali manjšemu karambolu na cesti življenja, ki bi nikomur ne koristil, a lahko povzročil celo prav občutno notranjo škodo.

Red v gospodinjstvu

Gospodinjstvo bi moralo iti vedno tako, da bi se stroj za trenutek nikoli ne ustavil, kajti čas je zlato. Pa ne samo ta pregovor, še nek drug pregovor bi si morala vsaka gospodinja nad vse zapomniti: Za vsako stvar gotov prostor in vsako stvar vedno na svoj prostor. Če bi se vsakdo vedno držal tega načela, bi odpadlo mnogo jeze in skrbi, ker bi odpadlo nepotrebno iskanje predmetov, ki so se založili, ki so danes tu, jutri tam. To načelo bi si morali vsi člani rodbine dobro zapomniti, v prvi vrsti gospodinja, ki bi potem morala privzgojiti red tudi vsem ostalim članom družine. Spočetka bo šlo morda tu pa tam težje, a kmalu bodo vsi člani družine uvideli veliki pomen reda v družini in se bodo radi podredili tako dolgo, da bo red, ki vzdržuje svet, prešel vsem v kri in meso. Potem je že veliko pridobljene in gospodinja lahko mirno kdaj obrne gospodinjstvo hrbet, pa kljub temu ne bo vse šlo narobe. — Pri vsakem delu si mora gospodinja vedno napraviti točen načrt. Namesto da bi brez glave in brez cilja delala tja v en dan in vedno napravila samo to, ker je že silno nujno in še to v veliki naglici, si naj napravi bojni načrt, po katerem bo potem vse delo lažje in gladkeje potekalo. Medtem ko si napravi bojni načrt, si lahko obenem privošč nekaj minut počitka. Ko bo s premišljevanjem in z načrtom gotova, pa se naj spet loti dela in zdaj, ko si je delo premislila, bo šlo vse uspešneje naprej.

Železničarji o svojem položaju

Kaj je z zakonitim dopustom?

(Konec.)

Vprašamo pa, kaj je z zakonitim dopustom, ki je določen po letih službe od 15 do 30 dni, da se osebe odpocije in okrepi? Ali dobi osebe kako odškodnino za odvzeti dopust? Ali ni nikogar, ki bi one, ki take zakonske določbe kršijo, klical na odgovor? Uverjeni smo, da ta klic obupa ne bo zaman in da se bo g. minister prometa za stvar zavzel in odredil, da se dopusta ne sme okrnjevati.

K zadnjič citiranemu razglasu direktorje v Ljubljani pripominjamo, da smo radovedni, če bo odslej res vse osebe sodelovalo. Strojni mojstri in tehnični uradniki s strojevodskim izpitom doslej niso vozili, toda na materialnih prihrankih so soudeleženi. Torej bi mogli, ustržaje besedilu razglaš, olajšati položaj strojne osebe. In iz dveh razlogov bi bilo to prav: 1. ker so itak deležni prihrankov in 2. bi se na vožnji s stroji o vseh nedostatih osebno uverili, kar bi jim bistveno olajšalo zaslijevanja strojne osebe.

Strojevodski naraščaj

se namerava 20 strojnih kurjačev izprašati za strojevodje, da bi bili dodeljeni za premikalno službo. Obenem bi se one, ki sedaj vrše premik, dodelilo v službovanje na progi.

Tako daleč smo prišli, ker se ni upoštevalo v turnusih zakona o 8-urnem delavniku in 15 odst. pribitka za dopuste in obolenja osebja. Tako se je na umeten način stalež v posameznih kurilnicah znižalo in sedaj je prišlo do tega da se morajo izprašati za strojevodje poklicni kurjači, ki nimajo nikakih pogojev za strojevodski izpit, namreč: da so izučeni ključavničarji z najmanj dvema razredi srednje šole, tremi leti obrtno-nadaljevalne šole, 2 leti prakse v montaži, 1 letom prakse v vožnji za kurjača in absolviranim 6 mesečnim kurzom za strojevodjo-pripravnika v Beogradu, kjer se ga teoretično učijo stvari, ki se jih v praksi ne rabi, in praktičnim izpitom za strojevodjo v oblastni direkciji, pri kateremu se tudi precej zahteva.

V prejšnjih časih res ni bilo toliko procedur z naraščajem.

Pa s tem ni rečeno, da poklicnim kurjačem ne bi privoščili tega napredka! Celo svoje življenje delimo na stroju s kurjačem. Vendar imamo ključavničarje, ki niso napravili izpita in bi se jim mogla tu nuditi prilika ter dati možnost, da bi postali strojevodje, pa četudi le zvaniki. Tudi bi bila sedaj prilika, da oni ključavničarji, ki nimajo zadostne šolske izobrazbe, opravljajo strojevodsko službo. Za premik vendar ne bo potrebna srednja šola in tečaj v Beogradu. Tako vezbanje bi mogla vsaka kurilnica opraviti sama. In tako bi se brezupno stanje moglo izboljšati v prid enim in drugim. Mlade strojevodje, ki imajo kvalifikacijo, strojevodski tečaj in izpit, bi se dodelilo na progo, one, ki niso imeli te sreče, bi se pa uporabilo za premikalno službo. Tu imajo vendar le drugačno bodočnost na stare dni, ko jim opešajo fizične moči.

Kaj bi se moralo vse prihraniti?

Strojno osebje se kliče n. pr. na zagovor, da je v letu 1937, porabilo večjo količino gorilne ozir. mazivne snovi napram povprečju za stroje različne vrste v letu 1936.

Statistikarji pozabljajo pri tem, da so uvedbo novega voznega reda zvišali brzino vlakov ter skrajšali vozne čase. Strojno osebje je na tem umetnem skrajšanju postranski prejemkov doprineslo zopet svoj obolus na oltar državne uprave. Kot dokaz navajamo, da se je na nekem progovnem odseku, na okroglo 150 km dolgi progi, skrajšal vozni čas pri osebnih vlakih v 24 urah za 4 ure 47 minut. Iz tega sledi večja uporaba pogonske sile in kot posledica tega, večja potrošnja gorilne in mazivne snovi in to na različnih vzponih, kjer se je stvarna brzina zvišala 5 do 20 km na uro.

Stavka v pohorskih granitlomih delno zaključena

Podjetje Res in Zapečnik pristala na delno zvišanje osnovnih mezd.

Dne 8. t. m. so se v Ribnici na Pohorju zaključila pogajanja stavkajočega delavstva s podjetjem Res in Zapečnik. Podjetje je pristalo na delno zvišanje osnovnih mezd in se je sklenila kolektivna pogodba. Delavci bodo sprejeti vsi na delo, vendar postopoma. Takoj jih začne z delom okrog 100.

Strokovno organizacijo SGRJ je na pogajanjih zastopal sodr. Hrovat, Delavsko zbornico pa referent Stanko Jurij. Stavka pri Lenarčiču še traja.

Delavski pravni svetovalec

Delovni čas pri rudniku (Senovo)

Vprašanje: Del rudnika ima pri nas v najemu tvrdka Dukić in drug iz Ljubljane. Pri tej tvrdki pa delajo nekateri tudi po več kot 8 ur dnevno, celo po 12 ur. Ali je tak delovni čas dopusten?

Odgovor: Za rudarska podjetja velja po zakonu o zaščiti delavcev, ne glede na to, koliko delavcev zaposlujejo, 8-urni delavski. Vse ure opravljene preko 8 ur, so neure, ki jih je treba plačevati razen z normalno mazo, tudi z zakonitim 50 odst. poviškom in jih mora tvrdka Dukić plačevati tudi Vam, ako ste tudi Vi med onimi delavci, ki delajo v njenem delu rudnika več kot po 8 ur na dan. Isto velja tudi za pomožne delavce, ki sicer ne delajo v jami, pa so zaposleni izven jame z deli, ki so v neposredni zvezi z jamskimi deli.

Tobačna srečka (Maribor)

Vprašanje: Imam že več let tobačno srečko, ki je bila letos izžrebana, vendar mi prodajalec srečk, pri katerem sem jo kupil, le-te noče izplačati, češ, da je srečka amortizirana. Ne vem, kaj to pomeni in tudi ne vem, kaj naj ukrenem?

Odgovor: Poidite še enkrat k prodajalcu in zahtevajte, da Vam izplača srečko. Amortizirana bi bila lahko le, če bi jo pravi lastnik izžubil in bi jo dal nato amortizirati. Če ste izžubil in bi jo dal nato amortizirati, če ste jo tudi sami kupili pri dotičnem prodajalcu, morate dobiti tudi izplačan znesek, kot je izžreban. Drugače lahko vložite tožbo.

—||—